

ПРИНЦИПИ ВІДБОРУ І СТРУКТУРУВАННЯ ЗМІСТУ КУРСУ «ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ»

Постановка проблеми. Зміст професійної підготовки майбутнього викладача спеціальних дисциплін швейного профілю, як і будь якого фахівця, найбільш повно відображається та реалізується в навчальній документації, розробка якої має здійснюватися відповідно до дидактичних принципів, які визначають відбір навчальної інформації, її структуру, зміст, взаємозв'язки між елементами під час створення навчальних планів, програм, підручників, навчальних посібників. Це зумовлює визначення нових підходів до змістовно-структурних та організаційно-дидактичних основ професійної підготовки фахівців, спрямованих на розвиток творчої особистості, формування її цінностей, культури діяльності, художнього мислення.

Проблема відбору і структурування змісту професійної підготовки інженера-педагога є актуальною як в плані теоретичних досліджень, так і практичних рекомендацій. Це, на нашу думку, пояснюється особливостями професії, так як вона в собі об'єднала педагогічну та технологічну (швейну) складові. Крім того, у вищих навчальних закладах не відводиться належної уваги підвищенню культурного потенціалу викладача, формуванню його естетичної культури. Тому, на сьогоднішній день, простежується тенденція зниження рівня культури молоді. Це, як доводять результати психолого-педагогічних та соціологічних досліджень, пов'язано, в першу чергу, з низьким рівнем естетичної культури викладачів та з невмінням педагогів здійснювати процес виховання.

Як показує аналіз програм загально-професійних дисциплін, їх зміст не враховує всі напрями майбутньої виховної діяльності викладача спеціальних дисциплін швейного профілю. Перевага надається питанням, що розкривають особливості організації навчального процесу, методи і засоби професійного навчання, технології навчання, але недостатньо надається уваги особливостям організації виховної роботи, методиці її здійснення в професійних навчальних закладах.

Тому постає необхідність у відборі та структуруванні змісту навчального матеріалу для курсу, який сприятиме підготовці майбутнього викладача спеціальних дисциплін професійних навчальних закладів швейного профілю до здійснення на належному рівні навчально-виховної роботи, а також формуванню його естетичної культури.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зміст освіти, як зазначає О.Савченко, має бути осучаснений таким чином, щоб випускники могли швидко адаптуватися в самостійному житті, цілеспрямовано використовувати свій потенціал для самореалізації як у професійному і особистому плані, так і у інтересах суспільства, держави [11]. При цьому у змісті кожного навчального предмета необхідно виділяти основні формоутворюючі елементи, які мають важливе наукове та освітнє значення, а також другорядні похідні елементи, знання яких для учнів є необов'язковим.

В українському педагогічному словнику зміст освіти визначено як систему наукових знань про природу, суспільство, людське мислення, практичних вмінь і навичок та способів діяльності, досвіду творчої діяльності, світоглядних, моральних, естетичних ідей та відповідної поведінки, якими повинен оволодіти учень у процесі навчання [2]. Зміст освіти впливає з її основної функції – прилучити молодь до загальнолюдських і національних цінностей. На нього впливають потреби суспільства; розвиток науки та техніки, що супроводжуються появою нових ідей, теорій, змінами в техніці й технології; позиції вчених. Основні педагогічні вимоги до змісту освіти передбачають його побудову на науковій основі та його спрямування на досягнення основної мети виховання – формування гармонійно розвиненої, суспільно активної особистості з високим рівнем культури – громадянина України.

Здійснення на належному рівні процесу формування загальної культури майбутніх викладачів спеціальних дисциплін професійних навчальних закладів швейного профілю значною мірою залежить від змісту навчального матеріалу та реалізації дидактичних принципів, що відображають перебіг об'єктивних законів та закономірностей процесу навчання і визначають його скерованість на розвиток особистості майбутнього викладача. Саме вони визначають зміст, форми і методи навчальної роботи згідно з загальними цілями виховання та особливостями педагогічної діяльності.

Ми погоджуємося з твердженням С. Гончаренка, що в принципах відображаються теоретичні підходи до побудови навчального процесу та керування ним. Дидактичні принципи (свідомості й активності, наочності, систематичності та послідовності, міцності, доступності, науковості і зв'язку теорії з практикою) у підготовці фахівців визначають позиції та установки, з якими педагоги підходять до організації освітнього процесу, до пошуку можливостей його оптимізації. Усі принципи взаємопов'язані та взаємозалежні, вони доповнюють і зумовлюють один одного, утворюючи при цьому цілісну систему.

Отже, складність, яка виникає при визначенні змісту навчального матеріалу пов'язана з відповіддю на запитання, що і в якій послідовності необхідно вивчати в межах окремої навчальної дисципліни. Аналіз основних підходів до відбору та структурування змісту освіти дозволяє стверджувати, що: виділений в якості навчального матеріалу певний зміст навчальної дисципліни повинен вивчатися в послідовності його історичного виникнення; послідовність викладу навчального матеріалу повинна відображати та відтворювати логічну структуру сучасного стану розвитку навчальної дисципліни; впорядкованість послідовності змісту навчального матеріалу повинна бути наслідком закономірностей розвитку пізнавальних можливостей суб'єктів навчання.

Постановка завдання:

- визначити основні підходи до відбору та структурування змісту навчального матеріалу дисципліни;
- обґрунтувати критерії та принципи відбору та структурування змісту методики виховної роботи;
- визначити зміст навчального матеріалу відповідно до обґрунтованих принципів відбору і структурування навчального матеріалу.

Виклад основного матеріалу. Основою для відбору змісту навчального матеріалу є принципи. Обґрунтовуючи принципи та критерії відбору навчального матеріалу необхідно виходити з того, що принцип не є вихідним пунктом дослідження, а – його заключний результат. Принцип – це інструментальний вираз педагогічної концепції, представлений у категоріях діяльності, методичний вираз пізнаних законів та закономірностей, знання про цілі, сутність, зміст, структуру навчання, виражене у формі, яка дає можливість використовувати їх як регулятивні норми практики.

Висвітленню основних підходів до визначення принципів відбору і структурування змісту навчального матеріалу присвячені дослідження Ю. Бабанського [1], І. Лернера [14], Б. Ліхачова [6], В. Краєвського [5], М. Скаткіна [13], В. Ситарова [12]. Однак однозначного підходу до висвітлення цієї проблеми у працях означених дослідників немає. Проте всі вони сходяться на думці про те, що при виборі змісту навчального матеріалу необхідно враховувати вікові можливості тих, хто навчається; логіку їхнього розвитку; забезпечити соціальну і особистісно орієнтовану спрямованість навчального матеріалу. Зміст освіти узагальнено має охоплювати:

- основи всіх наук, які визначають сучасну природничо-наукову і соціальну картину світу, тобто сукупність фундаментальних понять, законів, теорій, базових фактів, основних типів проблем, які вирішує наука;
- основні галузі застосування, втілення теоретичних знань;
- методологічні знання, які забезпечують свідоме засвоєння та розвиток мислення, зокрема відомості про історію пізнання;
- відомості, необхідні для забезпечення всіх або багатьох галузей людської діяльності;
- не вирішенні, але важливі наукові та соціальні проблеми;
- узагальнені ідеї та положення, які дають поняття про єдність та розвиток світу.

Такий підхід, однак є дещо загальним і не відображає всіх складових авторського навчального курсу „Організація і методика виховної роботи” та основних напрямів навчальної діяльності.

На думку В. Краєвського, вся номенклатура принципів повністю відображається в трьох основних принципах: відповідності освіти рівню сучасної науки, виробництва та основним вимогам демократичного суспільства; врахування єдності змістової та процесуальної сторін навчання, який передбачає представлення всіх видів людської діяльності у їх взаємозв'язку з предметами навчального плану; структурної єдності змісту освіти на різних рівнях її формування з врахуванням особистісного розвитку і становлення особистості, який передбачає взаємну врівноваженість, пропорційність і гармонійність компонентів освіти [5]. На наш погляд, такий підхід є неповним, адже він не визначає конкретного змісту освіти, який би спрямовувався на формування естетичної культури викладача швейного профілю.

Погоджуючись з визначеними принципами, В. Загвязинський вважає за доцільно доповнити цей перелік принципом відображення в змісті освіти всіх провідних елементів світової і вітчизняної культури, які наділені потенціалом особистісного розвитку того, хто навчається [4]. Використання такого підходу дасть можливість також надати культурологічної спрямованості курсу та підвищить рівень його естетичного потенціалу.

Необхідною умовою відбору компонентів змісту навчання майбутніх фахівців є органічне поєднання моделі структури особистості, її компетенцій зі структурою педагогічної діяльності. Лише в конкретному середовищі з'являється модель професіонала, який повинен володіти тими знаннями, вміннями, якостями особистості, які є значущими для даної професії. На основі такої моделі визначається навчальний матеріал, який дає змогу сформувати необхідні знання та вміння, а також розвинути професійно значущі якості особистості майбутнього викладача. Тому під час відбору і структурування змісту методики виховної роботи для викладачів спеціальних дисциплін швейного профілю необхідно враховувати, що важливими компонентами їх педагогічної діяльності є психолого-педагогічна і методична компетентності, які в свою чергу передбачають наявність теоретичних знань про теоретичні основи виховної роботи в професійному навчальному закладі та вмінь здійснювати процес виховання учнів, згідно до завдань, які стоять перед освітою.

Існують різні підходи до структурування змісту навчального матеріалу. Однак будь яка сукупність наукових знань, які повинен засвоїти студент перш за все повинна бути цілісною та направленою на підвищення його професійного рівня підготовки.

У формуванні змісту курсу «Організація і методика виховної роботи» ми керувалися обґрунтованими І. Лернером та М. Скаткіним теоретичними положеннями [13;14]. Враховуючи їх та узагальнивши теоретичні положення та практичний досвід, ми прийшли до висновку, що зміст курсу має охоплювати:

- основні поняття, терміни, що відображають як повсякденну дійсність так і наукові знання з теорії виховання;
- факти виховної роботи, відображенні в педагогічному досвіді;
- основні закономірності психолого-педагогічних наук та мистецтва;
- теорії, що розкривають систему наукових знань про розвиток особистості, особливості формування позитивних рис та якостей вихованців;
- основні підходи та закони до проектування, планування виховної роботи в професійних навчальних закладах і структури різних форм виховних заходів;
- шляхи, форми, методи вивчення та виховання особистості в навчально-виховному процесі та в позанавчальній роботі;
- оцінні знання про рівні вихованості та норми ставлення до різних суспільних явищ, подій та вчинків.

Ґрунтуючись на дослідженнях А. Беляєвої, В. Беспалька, Б. Гершунського та інших можна сформулювати такі вимоги до відбору і структурування змісту курсу «Організація і методика виховної роботи» для викладачів спеціальних дисциплін професійних навчальних закладів швейного профілю:

- зміст курсу повинен бути структурованим, виходячи з логіки побудови системи виховної роботи в професійних навчальних закладах. Він має відображати узагальнені теоретичні основи дій, прийомів, операцій, процесів усіх напрямів виховної роботи в професійному навчальному закладі;
- основою визначення необхідності та достатності дидактичних одиниць навчального матеріалу має бути робоча навчальна програма, яка передбачає перелік знань та вмінь, якими повинен оволодіти студент в процесі вивчення курсу;
- зміст навчального матеріалу має інтегрувати раніше набуті психолого-педагогічні знання і вміння студентів, враховувати міжпредметні зв'язки;
- теоретичні основи виховної роботи повинні відображати сучасні підходи, концептуальні засади до процесу виховання особистості;
- під час відбору змісту навчального матеріалу необхідно враховувати закономірності, принципи, технології виховання, які гарантують реалізацію навчальних, виховних, розвивальних та творчих завдань, спрямованих на всебічний розвиток особистості;
- дедуктивна основа побудови змісту авторського курсу має забезпечувати наступність під час навчання логіки – від загального до часткового;
- необхідно відбирати такий зміст, який давав би змогу студентам усвідомити його суспільну значущість та особистісний характер виховання, його національну спрямованість,

враховував національні цінності та соціокультурні пріоритети, сприяв вихованню естетичної культури студентів;

- у відборі змісту необхідно орієнтуватися на формування у студентів наукового світогляду, творчого мислення, розвиток головних складових професійної педагогічної компетентності;

- у відборі змісту авторського курсу потрібно враховувати потенційні здібності тих, хто навчається до навчально-пізнавальної та виховної діяльності;

- обґрунтування змісту авторського курсу потребує врахування зв'язку навчання із вихованням, а також поетапного розв'язання виховних завдань на кожному навчальному занятті;

- реалізація матеріалів курсу може здійснюватися шляхом створення проблемно-пошукових ситуацій, використання активних методів навчання та під час педагогічної практики.

Водночас під час відбору і структурування змісту навчального матеріалу важливе значення має врахування принципів, визначених Законом України «Про освіту», Національною доктриною розвитку освіти: гуманізм, демократизм, пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей; органічний зв'язок із світовою та національною історією, культурою, традиціями; незалежність освіти від політичних партій, громадських і релігійних організацій; науковий, світський характер освіти; інтеграція з наукою і виробництвом; гнучкість і прогностичність системи освіти; єдність і наступність системи освіти; безперервність і різноманітність освіти тощо.

Запорукою успіху у формуванні духовно багаті, творчої особистості, наголошує С. Гончаренко, є гуманізація освіти, яка передбачає посилення уваги до кожної особистості, створення найбільш сприятливих умов для її становлення та розвитку [3]. Більшість дослідників наголошують, що реалізація принципу гуманізації освіти ґрунтується на педагогічних принципах: індивідуалізації навчання, диференціації, демократизації.

Гуманізація змісту, насамперед, ґрунтується на позитивних ідеях провідного принципу – гуманізму, згідно з яким визначаються безмежні можливості особистості у неперервному професійному вдосконаленні, її права на вільний прояв своїх здібностей переконань. Під впливом цих важливих положень, зазначає В. Радкевич, зміст, форми і методи професійного навчання фахівців набувають особистісно-орієнтованого характеру і спрямовуються на забезпечення їхнього творчого професійного розвитку. Згідно з принципом гуманізації добирається такий зміст навчального матеріалу, який забезпечує формування світогляду особистості, її саморозвиток, самонавчання й самовиховання [10].

Гуманізація розглядається нами як насичення змісту курсу «Організація і методика виховної роботи» духовними, моральними, естетичними, культурними складовими. Тому до змісту авторського курсу «Організація і методика виховної роботи» нами було відібрано такі знання, які сприяють розумінню студентами неповторності кожної особистості вихованця, моральних та естетичних вимог до її поведінки та діяльності, розумінню основних суспільних цінностей та використанню цих знань у виховній роботі з учнями. Знання, без яких не можливо проектувати та планувати виховну роботу, організовувати роботу з самовиховання.

Гуманізація змісту навчання ґрунтується також на посиленні його гуманітарної складової. Тобто, відбір і структурування змісту освіти на засадах принципу гуманітаризації передбачає формування такого змісту навчання, який би розвивав гуманітарне мислення і гуманітарну свідомість майбутніх викладачів. Зауважимо, що такий навчальний матеріал забезпечує формування в студентів гуманітарного відношення як до природи, людей, до себе, так і до педагогічної діяльності, її результатів.

Принципи гуманізації та гуманітаризації освіти, як відмічає В. Радкевич, спрямовані на розвиток у майбутніх фахівців високого рівня творчості, відповідальності за результати своєї діяльності, орієнтованості на культурно-історичні цінності, традиції народного мистецтва, на підготовку професіонала високого рівня майстерності [10]. Тобто, викладач спеціальних дисциплін професійних навчальних закладів швейного профілю має володіти не лише новітніми освітніми технологіями, завжди прагнути поглиблювати та розширювати свої психолого-педагогічні та методичні знання та удосконалювати вміння щодо здійснення навчально-виховної діяльності, а й знати тенденції розвитку сучасного мистецтва, світу моди, культуру і традиції українського народу, які передаватиме в процесі виховної роботи своїм вихованцям.

Під час лабораторних занять в процесі вивчення курсу «Організація і методика виховної роботи» необхідно формувати у майбутніх викладачів спеціальних дисциплін швейного профілю відчуття краси взаємостосунків, спілкування і життєдіяльності, педагогічного оптимізму, що кожна особистість у душі митець.

Виходячи з цього, до змісту курсу було відібрано такі знання, які б давали змогу викладачам на основі високого рівня естетичної культури гармонізувати процес спілкування, взаємостосунки в колективі; здійснювати естетичне виховання учнів та виховання загалом таким чином, щоб сприяти залученню вихованців до світу прекрасного. Ці знання безпосередньо відображаються під час розробки сценаріїв виховних заходів різних напрямів, дозволяючи залучити студентів до культурних надбань українського народу, світу мистецтва, тим самим формуючи їх естетичні смаки, ідеали, почуття прекрасного.

З метою підвищення рівня естетичного розвитку особистості в системі професійної освіти та спираючись на дослідження О. Отич [7], доцільно:

1) розробляти і впроваджувати у навчально-виховний процес вищих педагогічних навчальних закладів форми та методи професійно орієнтованої мистецької діяльності (зокрема, творчі завдання, спрямовані на розробку сценаріїв різних форм виховних заходів, пов'язані з використанням художньої літератури, образотворчого й музичного мистецтва, ділових ігор з елементами театралізації тощо);

2) апробувати педагогічні ситуації, які актуалізують у навчально-виховному процесі потребу студента у творчому самовираженні засобами мистецтва;

3) вводити елементи мистецьких знань до змісту курсу шляхом використання у ході теоретичних та практичних занять історичних відомостей про місце та значення мистецтва в різноманітних сферах життя і професійної діяльності; виявлення його потенційних можливостей щодо загального і професійного розвитку особистості; аналізу основних тенденцій використання мистецтва у світі моди;

4) впроваджувати мистецьку тематику до змісту тематики практичної роботи майбутніх викладачів та педагогічної практики;

5) розробляти комплекси навчально-методичного забезпечення викладання курсу, до змісту яких уключено мистецький компонент, тощо.

До змісту курсу було відібрано знання, які розкривають зміст, форми та засоби естетичного виховання, їх характеристику; сутність естетичної культури як важливого компонента підготовки майбутнього фахівця.

Формування культури викладача неможливо здійснювати відірвано від історії українського народу, його культури, традицій. Тому важливими принципами в процесі відбору і структурування змісту навчального матеріалу курсу є культурологічний підхід та національний характер змісту.

Реалізація культурологічного підходу сприяє формуванню у майбутніх педагогів відповідальності за збереження культурних цінностей народу, а також розвитку естетичної культури й професійної компетентності на основі творчого оволодіння системою культурологічних знань і умінь; забезпеченню духовної єдності поколінь.

Зміст освіти майбутніх викладачів спеціальних дисциплін професійних навчальних закладів швейного профілю має ґрунтуватися також на врахуванні національного характеру. Виходячи з цього принципу, зміст навчального матеріалу курсу «Організація і методика виховної роботи» проектується на засадах національної культури і спрямовується на виховання національної свідомості студентів, які на основі вивчення народних традицій, знайомства з майстрами декоративно-прикладного мистецтва та їх техніками примножують духовну скарбницю українського народу, пропагують його національну культуру. Найважливіша роль у цьому відводиться вивченню змісту основних напрямів виховання, зокрема, національному, естетичному, моральному. Це пов'язано з тим, що вивчення змісту основних напрямів виховної роботи дозволяє не лише визначити шляхи, засоби та методи їх здійснення, а залучити студентів до національної спадщини українського народу, здійснювати процес якісних змін в ієрархії ціннісних орієнтацій особистості майбутнього викладача (загальнолюдських, національних, естетичних), актуалізувати архетип підсвідомого українського етносу, усвідомити студентам національний виховний ідеал та ідентифікувати себе з ним.

Однією з важливих умов реалізації національного характеру в процесі вивчення курсу «Організація і методика виховної роботи» є ознайомлення студентів з національним ідеалом, через який відбувається ціннісно-мотиваційна спрямованість особистості викладача й визначається характер її навчально-виховної діяльності.

До змісту курсу були відібрані знання, які розкривають студентам мету і завдання виховного процесу через систему національних ціннісних орієнтацій; риси української ментальності, особливості національної культури та моральні вимоги.

Необхідність врахування принципу полікультурності в освіті ґрунтується на загальній етнокультурній концепції Української держави, яка є поліетнічною за складом населення. Це дає можливість виховати педагога з широким культурним світоглядом, з навичками міжетнічної толерантності, культури міжетнічного спілкування, з засвоєними цінностями розуміння і сприйняття світу як єдиного цілісного організму, надзвичайно багатого і складного у своєму культурному різноманітті.

Реалізація ідеї полікультурної освіти в поліетнічному середовищі передбачає вирішити наступні завдання: створення умов для засвоєння цінностей свого народу, оволодіння духовними скарбами української культури; створення умов для ознайомлення з культурою народів, що живуть поруч; створення умов для ознайомлення з культурами народів світу.

Полікультурна освіта являє собою складний комплекс ідеї, мети, принципів організації, змістового і ціннісного наповнення навчання і виховання, характеру укладу студентського життя, атмосфери міжлюдських стосунків у навчальному закладі і поза ним. За визначенням відомого українського педагога М. Красовицького [9], полікультурна освіта - це така організація процесу в навчальних закладах, життя та діяльності дітей та молоді, взаємин між ними, яка забезпечує їх ознайомлення з культурами інших народів, виховання поваги до різноманітності людства, створення умов для розвитку довіри, солідарності та вміння взаємодіяти на основі толерантності, усунення суперечностей між національними та загальнолюдськими цінностями.

З цією метою важливо відібрати такі знання з курсу, які відображають нерозривний зв'язок виховання з культурним надбанням усього людства і українського народу, зокрема: знання про загальнолюдські багатства в царині культури, про особливості становлення та розвитку національної культури і її взаємозв'язок з загальнолюдською; знання історії свого народу, його культури; забезпечення духовної єдності та спадкоємності поколінь. Ці знання найповніше реалізуються через зміст позанавчальної виховної роботи в професійних навчальних закладах.

Особливе, постійно зростаюче значення у професійному розвитку та становленні особистості педагога має принцип екологізації, гармонізації освіти. Адже стає очевидним викривлений, порушений характер взаємостосунків людини з природою, передусім внаслідок негативної техногенної діяльності людства. А це відбивається на погіршенні природних умов життєдіяльності людини, що загрожує самому її існуванню. Тому постає необхідність формування нової, екологічної свідомості і самосвідомості як необхідного компоненту професійної культури особистості викладача, потреба екологічного виховання особистості і, зрештою, нормалізація, гармонізація екологічного стану особистості, як складової гармонійного суспільства. На думку В.Панченка [8], цей підхід має бути названий еколого-гуманістичним і спиратись на здобутки педагогічної психології й гуманістичної педагогіки

Зміст курсу «Організація і методика виховної роботи» має бути спрямовано на засвоєння провідних ідей, основних наукових понять та фактів, на основі яких формується екологічна культура особистості; розуміння студентами багатогранної цінності природи і кожної людини, зокрема; формування моральних почуттів обов'язку і відповідальності за збереження краси природи та участі її охороні; спонукання студентів до природоохоронної діяльності.

Відбір змісту курсу доцільно здійснювати на основі принципу природовідповідності, реалізація якого найбільш повно відображається у визначенні змісту лабораторної роботи з курсу, завдання якої мають бути спрямовані на врахування багатогранної природи особистості, вікових та індивідуальних особливостей студентів, їх анатомо-фізіологічних, психологічних, національних та релігійних особливостей.

Зміст програми курсу «Організація і методика виховної роботи» було розроблено таким чином, щоб він сприяв розширенню знань студентів про процес виховання, шляхи, засоби і методи його здійснення, особливості проектування та планування виховної роботи, а також допомагав формуванню умінь та навичок з розробки та проведення різних форм виховних заходів як з учнями так і з їх батьками.

До змісту увійшли знання щодо особливостей, умов та методів здійснення індивідуальної роботи з обдарованими учнями та молоддю з груп ризику, види та методи педагогічного стимулювання, правила їх використання, методика організації самовиховання молоді та керівництво виховної роботою.

Важливою складовою діяльності викладача є вміння здійснювати не лише навчальну, а й виховну діяльність, вміти знаходити підхід до кожної особистості вихованця, зробити його активним співучасником організації та проведення різних виховних заходів (конкурсів, екскурсій, виставок, виховних лекцій тощо). Це пов'язано з тим, що без теоретичних знань не можна

ефективно здійснювати процес виховання, в тому числі і естетичне. Водночас, майбутні викладачі мають вміння використовувати ці знання на практиці. Саме тому основою практичного компонента змісту курсу є система теоретичних (спеціальних знань) і практичних умінь та навичок виховної роботи, які ґрунтуються на творчому підході до самостійного перенесення знань і умінь в нову ситуацію; використанні особистісно-орієнтованого підходу в процесі виховання, врахуванні вікових та індивідуальних особливостей вихованців, їх інтересів та нахилів, специфіки їх майбутньої діяльності; самостійному пошуку оптимальних методів і засобів виховного впливу в залежності від педагогічної ситуації.

Саме тому відбір змісту лабораторних занять, які передбачені програмою курсу «Організація і методика виховної роботи», ми здійснювали на основі принципу поєднання навчання і виховання. Це два напрями єдиного процесу формування особистості.

Загальним у відборі змісту лабораторних занять є поглиблення і закріплення теоретичних знань, набуття практичних навичок у галузі виховання щодо підбору оптимальних форм, методів виховної роботи, розробки сценаріїв виховних заходів, спрямованих на реалізацію різних напрямів виховання та педагогічного всеобучу.

Таким чином, відбір та структурування змісту курсу «Організація і методика виховної роботи» для викладачів спеціальних дисциплін швейного профілю має будуватися на засадах принципів гуманізації, гуманітаризації, естетичності, природовідповідності, екологізації освіти, культурологічного підходу, національного характеру, полікультурності, поєднання виховання і навчання.

У ході відбору і структурування змісту авторського курсу «Організація і методика виховної роботи» ми керувалися такими критеріями:

- критерій цілісного відображення основних компонентів соціального досвіду виховної роботи, завдань всебічного розвитку особистості;
- критерій відповідності змісту віковим та індивідуальним можливостям студентів;
- критерій відповідності виділеного часу на вивчення змісту курсу «Організація і методика виховної роботи»;
- критерій відповідності навчально-методичному забезпеченню навчального процесу з урахуванням реальних перспектив його розвитку.

Висновки. Отже, процес відбору і структурування змісту навчального курсу «Організація і методика виховної роботи», який ґрунтується на загальних і специфічних принципах та критеріях, забезпечує такий відбір знань та педагогічних умінь, які є професійно значущими в педагогічній діяльності, зокрема: знання закономірностей, принципів, методів процесу виховання в ПТНЗ; вимог до проектування та планування виховної роботи; особливостей навчально-виховної діяльності з різними групами учнів та їх батьками; основних напрямів виховання (розумового, морального, естетичного, екологічного, трудового тощо), самовиховання та етапів його здійснення; шляхів та засобів педагогічного стимулювання; особливостей керівництва та контролю у здійсненні завдань виховання учнів у профтехучилищі; формування вмінь розробляти план виховної роботи в навчальній групі та сценарії виховних заходів та педагогічного всеобучу згідно визначеного плану, використовувати форми та методи виховання в залежності від мети, завдань, педагогічної ситуації, особливостей учня.

Перспективи подальших досліджень. На сьогодні перспективним є здійснення відбору та структурування змісту навчальних дисциплін, щоб студенти різних спеціальностей не вивчали однаковий матеріал в однаковому обсязі.

Список використаних джерел

1. Бабанский Ю. К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований: дидактический аспект / Ю. К. Бабанский. – М. : Педагогика, 1982. – 192 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
3. Гончаренко С. У. Гуманітаризація освіти як першооснова розбудови освітньої системи України (з доп. на загальних зборах АПН України) / С. У. Гончаренко // Освіта. – 1994. – № 78-79. – С. 2–3.
4. Загвязинский В. И. Теория обучения : Современная интерпретация: учеб. пособ. [для студ. высш. пед. учеб. заведений] / В. И. Загвязинский. – М. : Академия, 2001. – 192 с.
5. Краевский В. В. Общие основы педагогики : учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. В. Краевский. – М. : Академия, 2003. – 256 с.

6. Лихачев Б. Т. Эстетика воспитания / Б. Т. Лихачев. – М. : Просвещение, 1982. – 115 с.
7. Отич О. М. Мистецтво у змісті професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання : навч.-метод. посіб. / Олена Отич. – Полтава : ІнтерГрафіка, 2005. – 200 с.
8. Панченко В. Психологія професійного самовизначення / Віктор Панченко // Педагогічна газета. – 2005. – Трав. (№ 5). – С. 7.
9. Практична педагогіка виховання : посіб. з теорії та методики виховання / ред. : М. Ю. Красовицький ; упоряд. Г. І. Іванюк. – К. ; Івано-Франківськ : Плай, 2000. – 218 с.
10. Радкевич В. О. Концепція професійно-художньої освіти / В. О. Радкевич // Професійно-технічна освіта. – 2000. – № 2. – С. 44–46.
11. Савченко О. Наукові проблеми стандартизації змісту освіти в основній і старшій школі / Олександра Савченко // Освіта України. – 2003. – № 30. – С. 4–5.
12. Ситаров В. А. Дидактика / В. А. Ситаров. – 2-е изд., стереотип. – М. : Академия, 2004. – 368 с.
13. Скаткин М. Н. Совершенствование процесса обучения / М. Н. Скаткин. – М. : Высш. шк., 1971. – 149 с.
14. Теоретические основы содержания общего среднего образования / под ред. В. В. Краевского, И. Я. Лернера. – М. : Педагогика, 1983. – 352 с.

Андрощук І.В.

Принципи відбору і структурування змісту курсу «Організація і методика виховної роботи»

В статті визначено проблеми формування змісту та основні підходи до принципів відбору і структурування змісту навчального матеріалу, обґрунтовано критерії і принципи відбору та структурування змісту навчального матеріалу курсу «Організація і методика виховної роботи» для майбутніх викладачів спеціальних дисциплін швейного профілю та визначено вимоги і основні компоненти змісту курсу.

Ключові слова: зміст освіти, зміст курсу, принципи відбору і структурування змісту, критерії відбору навчального матеріалу, майбутній викладач спеціальних дисциплін професійних навчальних закладів швейного профілю.

Андрощук И.В.

Принципы отбора и структурирования содержания курса «Организация и методика воспитательной работы»

В статье определены проблемы формирования содержания, основные подходы к принципам отбора и структурирования содержания учебного материала, обоснованы принципы отбора и структурирования содержания учебного материала курса «Организация и методика воспитательной работы» для будущих преподавателей специальных дисциплин швейного профиля и определены требования с основными компонентами содержания.

Ключевые слова: содержание образования, содержание курса, принципы отбора и структурирования содержания, критерии отбора учебного материала, будущий преподаватель специальных дисциплин профессиональных учебных заведений швейного профиля.

I. Androschuk

Principles of Selecting and Structurizing Contents of the Course "Organization and Methodology of Educational Work"

The article defines the problems of forming contents and basic approaches to selection principles and structurizing teaching material contents, principles are for substantiated selection and structurizing the teaching material contents of the course "Organization and Methodology of Educational Work" for future clothes-making type and demands are defined to principal content components.

Key words: education contents, course contents, principles of content selection and structurizing, criteria of teaching material selection, future special disciplines teacher for vocational educational establishments of clothes-making type.

Стаття надійшла до редакції 12.05.2010 р.

